

KWALITEITSSLAG MET DIGITAAL TOETSEN

SNELLER, BETER, GOEDKOPER

“Meneer, wanneer heeft u de toets nagekeken?”

“Juf, waarom heeft hij een zes voor deze vraag en ik een vier?”

Vragen die bijna passé zijn, door de opkomst van het digitaal toetsen.

TEKST EN
FOTOGRAFIE
LEONIE BARNIER

Leerlingen maken een toets voor leren, loopbaan en burgerschap. Als ze klaar zijn, versturen ze die via het internet naar de docent. De docent krijgt direct de resultaten binnen en ziet direct op welke onderdelen de leerlingen zwak scoren. Een leerling maakt een toets over bemesting, krijgt via de computer het resultaat te zien en weet aan welke zaken hij nog extra aandacht moet besteden.

Digitaal toetsen, makkelijk voor de docent en makkelijk voor de leerling. Geen nakijkwerk en snelle feedback. Toch gebeurt het nog niet zoveel. Zeker niet als het gaat om diagnostische toetsen, die de leerling en de docent inzicht geven in de sterke en zwakke punten van de leerling, van de docent, of, wat ook kan: van de toets.

Een belronde door aoc-land laat zien dat bij ongeveer de helft van de aoc's op enkele locaties het digitaal toetsen gebruikelijk is, bij het afnemen van tussentijdse toetsen. Als eindmeting wordt het wel op alle aoc's gebruikt.

Genoeg redenen

Henk Plessius van Pheidis Consultants deed tien jaar geleden onderzoek naar de toetspraktijk in groen onderwijs. Uit dat onderzoek bleek onder andere dat docenten 20 procent van de lestijd besteedden aan toetsen; dat docenten het helemaal niet leuk vonden om toetsen te maken en ook het nakijkwerk niet waardeerden; dat de toetsen vaak een groot beroep deden op de taalvaardigheid van leerlingen, dat ze niet zelden van beroerde kwali-

De meeste docenten kunnen nakijkwerk niet erg waarderen, deze docent wel

Pilot digitaal theorie-examen

Stichting De Groene standaard voert komend schooljaar op een aantal scholen een pilot uit met een digitaal examen voor de theorieonderdelen van de opleiding dierenartsassistent. Dit onderdeel wordt, naast een vaardigheidsexamen, toegevoegd aan het examenplan dierenartsassistent. Het aantal proeves van bekwaamheid wordt teruggebracht van drie naar twee. Doel van de pilot is onderzoeken:

- > wat de beste mix van examenvormen is om te voldoen aan alle eisen;
- > of het digitaal examineren van theorie mogelijk is.

teit waren en dat gaven docenten ook toe. Plessius was er toen heilig van overtuigd dat dit genoeg redenen waren om het digitaal toetsen massaal te omarmen. Nu, tien jaar later, constateert hij dat digitaal toetsen nog nauwelijks is ingevoerd. Uit het genoemde belronddje blijkt dat dit klopt, zeker wat betreft de diagnostische toetsen.

Gebruik stijgt

Niet dat er ondertussen niets is gebeurd. Een van de gevolgen van het onderzoek van Plessius was de oprichting van Toetsplaza, de digitale databank voor vragen en toetsen voor het groen onderwijs. Een initiatief van de gezamenlijke aoc's en georganiseerd door de AOC Raad. Docenten kunnen er toetsen op zetten, er is een redactie die de toetsen controleert en redigeert. Goed-gekeurde toetsen worden algemeen toegankelijk gemaakt. Voor de overige toetsen kunnen aoc's hun eigen toetspagina gebruiken. In het begin liep het niet storm op Toetsplaza, vertelt projectleider Alex van Essen, maar sinds drie jaar geleden de toetspagina's zijn geïntroduceerd, stijgt het gebruik flink. Op dit moment worden er 155.000 toetsen per jaar via Toetsplaza afgenomen. "Op sommige aoc's wordt het gebruik ervan gestimuleerd," vertelt Van Essen, "maar soms weet het management niet eens dat het gebruikt wordt. Dan is het een initiatief van een docent, of leerlingen komen erop zonder dat de docent ervan weet."

Betere resultaten

Iemand die veel gebruik maakt van Toetsplaza is Ron Jansen, docent techniek en wiskunde op het vmbo in Houten. Hij is een groot voorstander van digitaal toetsen. "Het maakt het voor de leerlingen allemaal een stuk interessanter", vindt hij. Toen de vakdocenten een paar jaar geleden voor het landbouwbrede examenprogramma de koppen bij elkaar moesten steken en gezamenlijke stof en toetsen moesten ontwikkelen, ontdekte hij dat de toetsvragen vaak van slechte kwaliteit waren. Het team is toen vragen en toetsen van Toetsplaza gaan gebruiken. Naar volle tevredenheid. "De resultaten van

het Centrale Schriftelijk en Praktijk Examen waren veel beter. Dat komt omdat we met de digitale toetsen kunnen analyseren: waar gaat het goed, waar zitten de hiaten?" Jansen heeft een website gemaakt waar de leerlingen hun vragen en toetsen vanaf kunnen halen. Leerlingen hebben een eigen website waarop ze hun portfolio kunnen plaatsen. Dat werkt zo goed dat ook de avo-docenten mee willen. Wellantcollege wil het digitaal toetsen naar zijn voorbeeld uitrollen over de andere vmbo-vestigingen.

Onderzoeker Plessius constateert dat digitaal toetsen nog nauwelijks is ingevoerd

Nauwelijks werk

Ook het vmbo en het mbo in Maasland (Lentiz Onderwijsgroep) zijn actief met digitaal toetsen. De duizend leerlingen doen samen zo'n 25.000 digitale toetsen per jaar. André de Bloois is toetscoördinator en docent Nederlands. Zijn leerlingen doen ongeveer twintig toetsen per jaar. Maar de groei in het digitaal toetsen is er pas sinds een jaar of drie. Daarvoor werd het weinig gestimuleerd. Er waren te weinig pc's en door de onbekendheid maakten collega's de stap niet, vertelt De Bloois. Nu zien vooral de praktijkdocenten het gemak ervan in. Ze werken met Vakwerktoetsen van het Ontwikkelcentrum. "Ik zet het voor ze klaar, ze hebben er nauwelijks werk van. Het is erg laagdrempelig. Zij en de leerlingen krijgen direct de resultaten binnen."

Meer ruimte

Op dit moment hangt het vaak van een of meer voortrekkers af, of het digitaal toetsen inburgert op een school of niet. Het management blijkt geen voorlo-

In tegenstelling tot handmatige cijferverwerking, werkt digitaal toetsen met een gesloten systeem

Toetsbeleid in het vmbo

Namens de AOC Raad draait het project Toetsbeleid in het vmbo met vijf pilots. Doel: kwaliteitsverbetering van schoolexamens en betere positionering van de gemengde leerweg (gl). Resultaat: goede toetsproducten voor de leerwegen in het vmbo.

Er is een aantal instrumenten ontwikkeld rond:

- > toetstechnische eisen (checklisten, kader en instructie voor het inrichten van toetsbeleid op een aoc, handreikingen om toetsbeleid te implementeren, voorbeeld van goede toetsen en toetsvragen);
- > de dekking naar het examenprogramma, de eindtermen (toetsmatrizen en instructie);
- > het beheersingsniveau (toetskenmerken bij de verschillende leerwegen).

Op de Examenkapstok – een instrument om toetsen mee te ontwikkelen, ondergebracht bij Toetsplaza – staat hoe de examencyclus verloopt en wat hierin de rol is van alle betrokken functionarissen.

per te zijn in dit proces. Terwijl het daar wel alle redenen voor zou moeten hebben, vindt Plessius. Zeker nu scholen meer opbrengstgericht moeten werken. Docent Jansen in Houten gaf al aan dat de resultaten van het examen beter zijn, sinds ze leerlingen voorbereiden met digitale toetsen. En dat de oorzaak daarvan is dat docenten beter kunnen analyseren waar de hiaten zitten. “Als het goed is, geeft een toets informatie over de kwaliteit van jouw lespraktijk”, zegt Plessius. Veel toetsen helpt de leerling vooruit, maar de docent ook. Gebruik van digitale middelen kan daarbij een flinke kostenbesparing opleveren. Alleen al de papierbesparing bij de afname van de proeves van bekwaamheid met een tablet en app, bespaart de school meer dan

Klassikaal handmatig een toets maken, een uitstekend beeld

dertig A4-tjes per leerling en veel verzendkosten. Maar na een eerste investering in ontwikkelkosten levert het de docent ook tijdwinst op. Tijd die hij kan besteden aan leerlingen die wat meer aandacht vragen. Bij Prinsentuin College in Breda staan alle lesstof en al het toetsmateriaal in de elektronische leeromgeving. “Het geeft het de docent meer ruimte in de les en meer mogelijkheden om in te spelen op individuele leerlingen”, zegt docent groene ruimte Bob Schalken.

Het gebruik van Toetsplaza stijgt flink, maar ‘soms weet het management dat niet eens’

Objectieve beoordeling

Efficiency is één reden waarom managers meer werk zouden kunnen maken van digitaal toetsen. Kwaliteit en borging zijn twee andere belangrijke redenen. “De druk op de kwaliteit neemt toe”, zegt Plessius. “De minister wil dat een docent in de klas drie niveaus onderscheidt en daarop op maat inspeelt. Dat is lastig ‘uit het handje’. De Inspectie wil ook dat docenten, net zoals de meeste andere professionals, met elkaar in discussie gaan over hun werk en dat de sterkere docenten de zwakkere ondersteunen. Dat kan alleen zinvol als je elkaars toetsresultaten goed kunt vergelijken.” Met digitale toetsen kan dat makkelijker.

Stemkastjes

Stemkastjes zijn op allerlei manieren inzetbaar in de les. Leerlingen zien direct hoe ze gescoord hebben ten opzichte van de rest van de groep. Docenten zien direct welke vragen goed en minder goed scoren. Heel geschikt ook om een wedstrijdelement aan te koppelen. Voor digitaal toetsen zijn geen pc's meer nodig, wat de flexibiliteit enorm bevordert. Voor een filmpje over het gebruik van stemkastjes, zie groenonderwijs.nl > vakblad editie 9.

In Houten hebben de docenten les gehad in het maken van toetsen. Edudelta biedt intern cursussen aan in samenwerking met het Ontwikkelcentrum. Alle lesstof en toetsen zijn eender voor alle mbo-vestigingen. Hiermee hoopt de school een bepaalde kwaliteitsgarantie af te dwingen. Op de meeste scholen zijn de docenten zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van de zelf ontwikkelde toetsen. Er is nog geen school die hierover iets heeft opgenomen in het toetsbeleid. Overigens is het maken van toetsen op lerarenopleiding Stoas Vilentum Hogeschool een keuzevak.

“Digitaal toetsen stimuleert goed nadenken over de toetsvraag”, vindt Jansen. “Bij open vragen heb je nog wel eens de neiging om te denken: hij bedoelt het goed. Nu ben je gedwongen om het zo te formuleren, dat de leerling die het wel weet maar niet goed kan opschrijven toch het juiste antwoord geeft, of dat de leerling die het niet begrijpt, ook niet het goede antwoord geeft.”

Kwaliteit door betere toetsvragen, maar ook kwaliteit door een objectievere beoordeling. Met het digitaal

Als deze leerling klaar is met zijn toets, verstuurt hij deze via internet. De docent krijgt direct het resultaat binnen

borging van de procedure”, zegt Hanny Dolfsma, examensecretaris van AOC De Groene Welle, waar ze de pvb's digitaal afnemen. “Het werkt met een gesloten systeem. De resultaten gaan direct naar het archief en naar het examenbureau.” Inderdaad, de Inspectie zit er bovenop dat de procedures goed verlopen. “Dat is goed,” vindt Schalken, “het is belangrijk dat de kwaliteit van je toetsen en je procedures goed is, daar heeft de leerling recht op. Met de digitalisering is die borging veel beter verantwoord.”

Eigenlijk vraag je je af waarom het digitaal toetsen niet al veel meer wijdverbreid is. Het is een managementonderwerp, vindt Plessius. Met de druk op kwaliteit en de financiële problemen waar veel aoc's mee kampen, ‘vreest’ hij dat managers nu toch serieus werk moeten maken van digitaal toetsen.

Als dat nog niet genoeg argumenten zijn, nog twee dan: “Wij docenten willen mooi onderwijs maken met mooie middelen, digitale technieken maken dat mogelijk”, zegt Bob Schalken uit Breda. En Ron Jansen in Houten laat zijn leerlingen een QR-code van het digibord scannen, waarmee ze de lesstof op hun mobieltje hebben en altijd en overal kunnen leren ■

Kijk voor links op www.groenonderwijs.nl > vakblad editie 9

Het hangt vaak van een of meer voortrekkers af, of het digitaal toetsen inburgert op een school

toetsen wordt elke leerling op dezelfde manier beoordeeld. Dat maakt het mogelijk om verschillen tussen docenten te constateren, en daarmee komt het gesprek op gang over de kwaliteit van de les. Digitaal toetsen is een instrument dat op veel fronten een kwaliteitsverbetering kan opleveren.

Mooi onderwijs

Voor managers kunnen dit genoeg redenen zijn om digitaal toetsen alsnog versneld te introduceren. Maar er is nog een argument. “Het grootste winstpunt is de